

Fredrikke

Organ for FoU-publikasjoner - Høgskolen i Nesna

Små skoler i små samfunn

Å studere utdanning og læring i kontekst

Anita Berg-Olsen

Pris kr. 50,-
ISBN 82-7569-150-8
ISSN 1501-6889

2006, nr. 10

HØGSKOLEN I NESNA

Om Fredrikke Tønder Olsen (1856-1931)

Fredrikke Tønder Olsen ble født på handelsstedet Kopardal, beliggende i nåværende Dønna kommune. Det berettes at Fredrikke tidlig viste sin begavelse gjennom stor interesse for tegning, malerkunst og litteratur. Hva angår det siste leste hun allerede som ung jente "Amtmannens døtre".

Kildene forteller at Fredrikke levde et fascinerende og spennende liv til tross for sine handikap som svaksynt og tunghørt. Hun måtte avbryte sin karriere som gravørlærling fordi synet sviktet. Fredrikke hadde som motto: "Er du halt, er du lam, har du vilje kjem du fram." Fredrikke Tønder Olsen skaffet seg agentur som forsikringsagent, og var faktisk den første nordiske, kvinnelige forsikringsagent. Fredrikke ble kjent som en dyktig agent som gjorde et utmerket arbeid, men etter 7 år måtte hun slutte siden synet sviktet helt.

Fredrikke oppdaget fort behovet for visergutter, og startet Norges første viserguttbyrå. Hun var kjent som en dyktig og framtidsrettet bedriftsleder, der hun viste stor omsorg for sine ansatte. Blant annet innførte hun som den første bedrift i Norge vinterferie for sine ansatte.

Samtidig var hun ei aktiv kvinnesakskvinne. Hun stilte gratis leseværelse for kvinner, inspirerte dem til utdanning og hjalp dem med litteratur. Blant hennes andre meritter i kvinnesaken kan nevnes at hun opprettet et legat på kr. 30 000,- for kvinner; var æresmedlem i kvinnesaksforeningen i mange år; var med på å starte kvinnesaksbladet "Norges kvinder" som hun senere regelmessig støttet økonomisk.

Etter sin død ble hun hedret av Norges fremste kvinnesakskvinner. Blant annet er det reist en bauta over henne på Vår Frelses Gravlund i Oslo. Fredrikke Tønder Olsen regnes som ei særpreget og aktiv kvinne, viljesterk, målbevisst, opptatt av rettferdighet og likhet mellom kjønnene.

Svein Laumann

SMÅ SKOLER i SMÅ SAMFUNN
- å studere utdanning og læring i kontekst

Paper levert til PhD-kurset – Høgskolen i Bodø
Studying contextual practice
31.05-02.06.2006

5 stp

Anita Berg-Olsen
Høgskolen i Nesna
8700 Nesna
Tlf.nr. 75057891
e-post: abo@hinesna.no

Innledning

På den 25. Interskola konferansen i 1992 stilte Alan Smith (1992:304) spørsmålet ” *What makes rural teaching different?*” Implisitt ligger det en påstand om at undervisning i rurale skoler er forskjellig fra undervisning og pedagogikk i store urbane skoler. *Rural teaching* og *rural education* er et område for vitenskapelig forskning i mange både industrialiserte og utviklingsland, der denne forskningsmessige interessen bekrefter også behovet for å utvikle kunnskap om dette spesifikke feltet av utdanning og pedagogikk. Bestemte rammefaktorer gjør at man kan se på disse skolene og den pedagogiske praksis som foregår her som et avgrenset og særpreget pedagogisk fenomen. Dette forholdet er bundet opp til hva vi ser (perspektiv), hva vi vet (epistemology), og den måten vi er i verden på (ontologi).

Geografi, natur, bosettingsmønstre, kultur, avstander, næringsgrunnlag, infrastruktur er faktorer som spiller inn i antakelsen om at visse forutsetninger gjør at små rurale skoler er forskjellige fra fulldelte byskoler. Slike betingelser skaper begrensninger og muligheter for den pedagogiske praksis. Og fordi det finnes lite systematisk forskning som er gjort i Norge om denne skoletypen og hva som faktisk skjer innenfor dette meningsfeltet, vil derfor en påstand om at dette skoleslaget er forskjellig i stor grad bygge på en ”common sense”-forståelse, en hverdagslivets doxa eller en ”tatt-for-gitt”-kunnskap

Utviklingen av begrepet den lille rurale skole, fådeltskolen, bygdeskolen, eller grendeskolen er en historisk definisjon eller betegnelse på en type skole som organiserer elever i spredtbygde rurale strøk. Det som gjør disse skolen interessante i en teoretisk sammenheng, er at de opptrer som naturlig oppståtte tilfeller der størrelsen er en funksjon av sosiale og historiske omstendigheter, og ikke som resultat av noen slags reformatorisk intervensjon. De er ”bare slik” som rurale institusjoner. De er på mange måter en kulturell setting der de som gir skolen legitimitet tar dens mening for gitt. De deler symboler, skaper og koordinerer de rettigheter og forpliktelser som rammer inn praksiser som en måte ” å skole på” som er liten i størrelse. (Swidler 2004: 10).

Siktemålet med dette paperet er å argumentere for hvordan ulike kontekstbetingelser i den lille rurale skolen er med på å konstituere og definere skolens egen virkelighet og den

pedagogikken som utøves der. Det er behov for nye kunnskaper og viten om dette praksisfeltet, og å studere utført pedagogisk arbeid og den kunnskap og forståelse som ligger til grunn for denne praksis, kan gi et grunnlag for å forstå meninger med handlingene og hjelpe til å utvikle en helhetsforståelse av skolen på dets egne premisser. Relevant kunnskap om den lille rurale skolen må basere seg på empirisk forskning og teori som er utviklet i forhold til dette særskilte skoleslaget.

Å studere pedagogikk som kontekstuell praksis

Læring og utvikling – utdanning og undervisning må forstås innenfor rammen av vitenskapsdisiplinen pedagogikk. Definisjoner om hva pedagogikk er, kan være mange og varierende, men det som går igjen i alle, og som på et abstrakt plan synes å være uten tvil, er at pedagogikk handler om mennesket. På den ene siden kan vi snakke om pedagogikk som en vitenskapelig disiplin som har som oppgave å studere, beskrive og forstå hvordan mennesket blir til. Pedagogikk som teori er opptatt av hvordan og hvilke prosesser er involvert i formingen eller dannelsen av mennesket, og som gjør at det kan kjennetegnes av visse spesifikke egenskaper, personlighetstrekk, intensjoner, følelser, og identiteter. Teori problematiserer forhold omkring hva som er god praksis for å kunne gi profesjonelle lærere en kunnskapsbase for å kunne imøtekomme barns ulike behov for oppdragelse, problemer og vansker. Helt sentralt er det normative i å skjelne mellom det som er passende og det som er mindre passende for barn, og hva som er gode måter å undervise på for å hjelpe og assistere barn i det å vokse opp (van Manen 1999:14).

Pedagogikk er også en praktisk aktivitet som innebærer undervisning, oppdragelse, dannelse eller mer generelt – det å leve sammen med barn og unge som innebærer å handle praktisk i konkrete situasjoner og i spesifikke relasjoner (Van Manen 1998: 2). Pedagogikk handler om hvordan voksne er oppmerksomme i forhold til barn og deres opplevelser, og hvordan de forholder seg til dem på en passende måte. Pedagogikk som prosjekt handler mer generelt om oppdragelse, opplæring, utdanning, og overføring av kunnskap og kultur som alle samfunn må ivareta. På et overordnet nivå handler det om kunnskaper om samfunnets selvforståelse og mestringsgrunnlag, mens det på individnivå bygger på individets selverkjennelse og mestrings- og identitetsutvikling. Det normative skal bidra til kvalitet i læringsmiljøet, og tar

utgangspunkt i to perspektiver: sosialiseringperspektivet og kvalifiseringsperspektivet (Aasen 1997:38). Sosialiseringperspektivet retter oppmerksomheten mot de forhold som individet lever under, og de forutsetninger og betingelser som finnes der, og som får betydning for det pedagogiske arbeidet. Kvalifiseringsperspektivet handler om hvordan vi setter individet i stand til å leve opp til de krav som samfunnet stiller. En oppgave for utvikling av pedagogisk teori blir da på den ene siden å finne svar på hvordan et menneske er blitt slik det er. På den andre siden må den forsøke å besvare hvordan et individ lærer å overta sin egen livshistorie og dermed blir slik det vil være (ibid).

I en slik forståelse av pedagogikk, erkjennes det et spenningsforhold mellom individ og samfunn som gir implikasjoner for pedagogisk praksis. Mennesket kan bare forstås i lys av relasjonene mellom seg selv og ytre betingelser, og der identitets- og kompetanseutvikling knyttes opp mot materielle, sosiale og kulturelle betingelser som utgjør rammer for handlingsrommet. Individet påvirkes og påvirker selv i et stadig pågående vekselspill med andre mennesker og miljøet der det til enhver tid opptrer. Og fordi disse kontekstbetingelsene kan være veldig forskjellige ikke bare i rom, men også i tid, åpner dette perspektivet for forskjellighet. I min egen tidligere praksis som lærer i fådelt skole har jeg selv erfart at min egen lærerutdanning, læreplanene, lærebøker og materiell ikke har vært tilpasset de forhold som den lille skolen fungerer i. Lærerne er utdannet til den fulldelte skolen, men må selv finne løsninger på de pedagogiske og didaktiske utfordringene som ligger i skoleslaget. Slike løsninger vil nødvendigvis bli styrt av den enkelte lærers forståelse av den pedagogiske konteksten hun fungerer innenfor, i tillegg til ulike rammefaktorer som er tilstede i den materielle, historiske, sosiale og kulturelle konteksten som de pedagogiske handlingene foregår innenfor.

For å kunne forstå og vurdere hva som foregår i dette feltet, og hvilken betydning dette arbeidet kan ha i en større pedagogisk sammenheng, må forskningen i større grad være opptatt av de ulike rammefaktorene som styrer kunnskapsutviklingen om undervisning og læringssituasjoner i disse små skolemiljøene. I en forskningsmessig sammenheng må undervisning og læring i skoler i små samfunn forklares ut fra den kulturelle, sosiale og historiske konteksten disse fungerer i for å kunne bidra til en nærmere avklaring av hva denne type skole er, og hva som konstituerer den som fenomen. Å betrakte en skole som en kontekst

og som et sosialt felt, kan hjelpe til med å forstå hvordan slik kontekstbetingelser innvirker på praksis.

Den lille, rurale skolen som kontekst

Små rurale skoler i sine lokalsamfunn lever og eksisterer innenfor de nasjonale politiske og økonomiske strømningene som preges av den post-industrielle og globaliserte samfunnsutviklingen. De ligger som oftest i periferien av utkanten, i veldig små marginaliserte samfunn med et ensidig næringsliv der primærnæringen er den dominerende leveveien. Slike bygder har historisk sett vært oppfattet som bærekraftige og levedyktige samfunn med en sterk identitet. I en verden som preges av forandring opplever imidlertid disse små samfunnene nedgang i folketall, nedbygging av primærnæringene som de lever på, forgubbing, nedleggelse av offentlige velferdsgoder og flukt fra bygdene. På mange måter kan man snakke om en rural krise innenfor det rurale livet, som dermed også får konsekvenser for den lille rurale skolen. Kommuner er i en presset situasjon som skyldes demografiske endringer over lang tid og med langvarige konsekvenser. Lave fødselstall og fraflytting er med på true rekrutteringen til skolene. Landbruket og fiske som er de viktigste næringsveiene, er utsatt for rammefaktorer som tvinger dem til å legge ned og flytte for å kunne overleve. Dette bildet er med på å identifisere utkantskommuner som marginaliserte områder. Mange av disse små stedene prøver å overleve gjennom en hårfin balanse mellom motstand til og sameksistens med den dominerende nasjonale kulturen. En viktig strategi er å vedlikeholde og styrke en sterk lokal identitet, som de bruker for å hevde og forsvare lokal og kulturell mening.

Rurale kommuner har et sterkt press fra sentrale myndigheter om sammenslåing i større regionale enheter for å kunne bli mer effektive. Og dette kravet om effektivisering fører også til omrokking av den offentlige støtten til offentlige tjenester og servicetilbud. Dette får også konsekvenser for bevilgningene til den offentlige skolen. Rammebevilgningene som kommunene får til å drifte skoler, er beregnet ut fra kriterier som fastsetter en optimal teoretisk skolestruktur istedenfor å ta hensyn til hvordan skolestrukturen egentlig er. Dette tvinger kommuner til å legge ned skoler. I tillegg ligger det også underliggende antakelser i

den nåværende politikken om at små skoler ikke klarer å ivareta den samme kvaliteten som større fulldelte skoler (Kvalsund 2004:9).

Betydningen slike forhold har for den enkelte, for samfunnet og samfunnsutviklingen kan ha en segregerende effekt, og kan knyttes opp mot konflikten mellom senter – periferi. Denne konflikten har lange historiske røtter – en konflikt mellom ”vanlige folk” og ”makteliten”, og kan også assosieres med den rurale – urbane konflikten. Disse strukturelle endringene påvirker også den kulturelle meningen ved hvordan det er å leve og hvordan det er å gå på skole i slike små samfunn (ibid:10).

Å studere den lille rurale skolen som kontekst

Den lille rurale skolen og dens kontekstuelle praksis er situert historisk, sosialt og kulturelt. Med dette som utgangspunkt har jeg tatt et standpunkt om at *meningsskaping er situert*. Å studere kontekstuell meningsskaping betyr å gi nær og systematisk oppmerksomhet til det som skaper mening i den lokale konteksten. I dette tilfelle gjelder det lærere og elever i den lokale skolen i det lokale nærmiljøet, der jeg forholder meg til de konkrete særegenhetene som karakteriserer deres liv og praksis i denne konteksten. Som forsker forutsetter jeg at dem jeg studerer lever i *spesifikke* settinger, med *spesifikke* opplevelser og livssituasjoner. De er påvirket av den konteksten de opptrer i, og der de igjen gjensidig påvirker konteksten. Å prøve å forstå den rurale skolen uten å ta i betraktning den livssituasjonen de som virker der er i, er å frata dem og deres handlinger en mening. Michael Cole (1996:136) foreslår å tenke på kontekster som et vevende metafor:

An "act in its context" understood in terms of the weaving metaphor requires a *relational* interpretation of mind; objects and contexts arise together as part of a single bio-social-cultural process of development.

Et slikt bilde av sammenvevingen mellom subjekt, objekt og kontekst krever en situert, kompleks og relasjonell form for undersøkelse. Det forutsetter en interesse for spesifikke individer. Forskningsfokuset må være lokalt, der forskeren zoomer inn et bilde av det situerte individet som i sin kontekst låner liv til det bildet som forskeren skisser opp. Som Cole (ibid:

130f) sier: “... *all human behavior must be understood relationally, in relation to “its context” as the expression goes*”. Wentworth (Cole 1996: 142) definerer kontekst som:

....a culturally and historically situated place and time, a specific here and now. It is the unifying link between the analytic categories of macrosociological and microsociological events: The context is the world as realized through interaction and the most immediate frame of reference for mutually engaged actors. The context may be thought of as a situation and time bounded arena for human activity. It is a unit of culture.

Den lille rurale skolen som kontekst forstås da som den arena og sosiale sammenheng undervisning og læring forekommer i, og alle de forhold i og omkring skolen som pedagogisk handling og aktivitet foregår innenfor. Dette kan dreie seg om *ytre rammefaktorer* som skolen driver sin virksomhet innenfor: sentrale lovverk og læreplaner i tillegg til økonomiske, sosiodemografiske og sosiokulturelle forhold som virker inn på skolen (Sørli & Nordahl 1998:84). I tillegg til disse rammefaktorene inneholder denne veven *skoleinterne kontekstbetingelser* som omfatter elevsammensetning, lærersammensetning, forutsetninger hos disse, lærerkompetanse, kulturelle og sosiale forhold i nærmiljøet, skolens beliggenhet, tradisjoner og verdier, holdninger og innholdet som formidles i undervisningen (ibid:66).

Utgangspunktet mitt er da at den rurale skolen som kontekst er en sammenveving av relasjoner som skaper og blir skapt av individer, ressurser, intensjoner og idèer i spesifikke settinger innenfor en bestemt tidsramme. Denne konteksten er sosial, reflekterende og setter rammer for handling. Den er konstituert av den oppfatningen som de som handler der har om den her og nå, der disse oppfatningene endrer seg avhengig av de som fysisk er til stede. Konteksten konstitueres av det individet gjør, når og hvordan det gjør det det gjør. Mennesker i handling opptrer som miljø for hverandre, der sosiale kontekster utgjør gjensidig bekreftede og konstruerte omgivelser (Mehan 1980:136).

Kontekstbetingelsene må nødvendigvis ha både en sentral og en lokal karakter der de sentrale betingelsene som lovverk og instruksjer, overordnet samfunns- og skolepolitikk, og nasjonal identitet blir tolket innenfor en lokal ramme av interne betingelser. Skolens kontekst kan da

forventes å ha stor betydning for hvordan ulikhet og forskjellighet konstitueres, og hvordan pedagogisk praksis utøves på ulike måter.

Å studere den rurale skolen som forskjellig

Innledningsvis åpnet jeg med et spørsmål om hva som gjør undervisning i den rurale skolen forskjellig. Ulikhet innenfor sosiologien viser til at mennesker vurderer og klassifiserer fenomener gjennom stadig samhandling. Denne målingen foregår i forhold til visse standarder, og der kriteriene kan variere fra gruppe til gruppe. Resultatet kan være at noen forskjeller betegnes som sosial ulikhet (Øyen 1994:12ff). Ulikhet kan forklares i forhold til den vertikale samfunnsstrukturen og institusjonaliserte fordelinger av makt, status, posisjoner og goder, og skyldes en graderingsprosess som følger etablerte prinsipper innen den sosiale organisasjon. Utdanningssystemet betegnes som en slik institusjon som er med på å reproducere og distribuere ulikhet ved at det virker på ulike måter for ulike deler av befolkningen slik at ulikhet skapes.

Utdanningssystemet virker som et effektivt virkemiddel til å reproducere et hierarkisk oppbygd samfunn der skoler er med på å rekonstruere de eksisterende sosiale og økonomiske hierarkier i samfunnet gjennom det som ansees som en nøytral prosess av utvelgelse og instruksjon. Skoler ser på middelklassens habitus – dens kulturelle kapitalen - som noe naturlig, og bruker den som om alle elever har lik tilgang til den (Bourdieu& Passeron 1990). Ved å se på alle elevene som likeverdige, mens de samtidig indirekte favoriserer dem som allerede har tilegnet seg de lingvistiske og sosiale kompetanser for å kunne takle middelklassekulturen, så tar de for gitt noe som er en sosial gave, altså kulturell kapital (Dale 1976:4). Kulturell kapital er fordelt ulikt i samfunnet og avhenger i stor grad av arbeidsdelingen og maktfordelingen. Kulturell kapital virker på samme måte som vi tenker oss økonomisk kapital. På samme måte som dominante økonomiske institusjoner er strukturert slik at de som besitter økonomisk kapital gjør det bedre, slik er det også med den kulturelle kapitalen. Når så utdanningssystemet velger en middelklassekultur, så er det med på å reproducere maktfordelingen i samfunnet (ibid). For å forstå skoler og det de holder på med, hvem som lykkes og hvem som ikke lykkes, må ikke kultur forstås som noe nøytralt som nødvendigvis bidrar til sosial framgang og utvikling. Kultur må sees på som noe som bevarer

i skoler, noe som forventes av skolene, og som bidrar til ulikhet utenfor institusjonene (Apple 2004:31). Elever som kommer fra familier med en kulturell kapital som passer med skolens kulturelle kapital har bedre forutsetninger for å kjenne spillet og har en habitus som gjør dem i stand til å spille skolens spill. Skoler bygger på akademisk kapital, og er steder for konstituering og veksling av sosial kapital. Det å gå på en spesiell skole har sin egen verdi i markedet for utdanning, både for lærere og elever. Solstad (1978: 171) viser også til dette forholdet, og argumenterer for at skolen generelt retter seg etter og arbeider på bysamfunnets og middelklassens premisser, og virker aktivt til å endre holdninger og verdioppfatninger til elever og ungdom i rurale skoler i en urban retning. Konsekvensen er blant annet at elevene og de unge blir orientert bort fra lokalsamfunnet (ibid:144). Ut fra slike antakelser om virkeligheten vil en analyse av pedagogisk praksis i dette skoleslaget være opptatt av relasjoner mellom skolegang og *makt* – makt som det offisielle skoleapparatet representerer, og makt som små skoler iverksetter for å påvirke elevene i en pedagogisk hensikt.

Men samtidig som utdanningssystemet og skoler reproducerer en sosial klassestruktur, vil likevel endring kunne skje ved at enkeltindivider og kulturer aktivt involverer seg i skapelsen, produksjonen og endring av sosialt liv. Gjennom begrepet *motstand* kan man forstå muligheten til å manipulere og motstå maktpåvirkning, og hvordan denne motstanden kan forklare nettopp forskjeller i sosialt liv. Foucault hevder at motstand og makt går hand i hand der begge er ”distributed in an irregular fashion” (Foucault 1978:98). Makt ligger i diskursen og diskursive praksiser som konstruerer meningsregimer. Subjekter formes gjennom deres posisjoneringer i diskursive praksiser og maktformasjoner.

En studie av små skoler i små samfunn vil også være opptatt av å avdekke diskurser som aktivt påvirker praksis. Gjennom Foucaults begrep om motstand vil man også kunne forstå den praksis som utøves her som en aktiv prosess som alltid er i forandring, og som gir muligheter for endring. Foucault viser hvordan meningsbærende diskurser og dominante kulturelle praksiser bærer i seg dominerende forestillinger. Hans tenking kan hjelpe til å avdekke hvilke diskurser som styrer forståelsen av hva for eksempel en likeverdig skole og en likeverdig utdanning må være, og hvilke verdier og normer slike forestillinger må bygge på. Disse forestillingene viser seg igjen i måten subjektet (lærere og elever) forholder seg på, interagerer, betrakter og forstår i forhold til pedagogisk virksomhet på ulike nivå fra en

overordnet samfunnsstenking, til skolepolitikk, i læreplanutvikling, i organiseringen av undervisning, i utviklingsarbeid og undervisning og læring generelt. Diskursen definerer det som tenkes og sies, og legger grunnen for det som kan vurderes som sant (Edwards & Usher 1994:85ff). Diskursen er et system av muligheter som gjør kunnskap mulig. Dette er årsaken til at diskurser systematisk former objektet som de snakker om. Diskurser handler ikke om objekter, de skaper dem. Foucault sier at for den som snakker, er diskursen gitt – den opererer i det skjulte. Det stilles ikke spørsmål til den, men den stiller selv spørsmål. Gjennom denne prosessen skaper diskursen objekter som samtidig skjuler sin egen opprinnelse. Diskursen tillater visse røster å tale, og ved at de gjør det også bringer noen til taushet – i hvert fall gjør noen stemmer mindre autoritative. En diskurs er derfor ekskluderende (Foucault 1974: 49).

For å forstå den lille rurale skolen, må vi se på den som et objekt som er konstruert og rekonstruert gjennom en moderne diskurs om utdanningssystemet generelt. Forståelsen av at diskursen har en makt til samtidig å konstituere og utelukke visse muligheter for tenking og handling, kan brukes for å undersøke forholdene omkring likeverdighet av utdanning og undervisning i skolen generelt og for den rurale skolen spesielt. Vi kan for eksempel se på det gjennomslag en diskurs om slike små skoler har i den generelle diskursen om utdanning og undervisning. Forståelsen av forskjellighet i pedagogisk utøvelse er gjerne knyttet opp mot aldersblandet organisering, lokalorientert innhold, lokalmiljø som læringsressurs, stor grad av individuell læring og ansvar for egen læring, elever som ressurs for hverandre, sosial læring på tvers av alder, tette relasjoner mellom lærer og elev, skole og heim, store muligheter for fleksible organisatoriske løsninger. I den generelle skoledebatten blir disse faktorene brukt og vurdert både som fortrinn, men det er også mange som stiller kritiske spørsmål til den fådelte skolen som en god arena for vekst og utvikling. Få jevnaldrede venner og begrensede muligheter for sosialisering, stor gjennomsiktighet i det sosiale miljøet gjør at alle vet alt om alle, sosial stigmatisering i miljøet gir dårlig vilkår for å kunne endre sosial posisjon, stor gjennomtrekk av lærere hindrer kontinuitet og forutsigbarhet. Fordi det er få lærere på skolen, er det vanskelig å dekke alle fagområder. Et lite pedagogisk miljø gir dårligere vilkår for samarbeid og utvikling.

Diskurser konstruerer visse ”sannheter”, og samtidig ekskluderer andre. Denne eksklusjonen danner deler av andre alternative og opposisjonelle diskurser med andre meninger og andre

subjektsposisjoneringer. Ingen diskurser har monopol på sannheten, og Foucault argumenterer for at en diskurs kan være gjenstand for motstand, en base for en opposisjonell strategi. Foucault viser til små-skala former for motstand (Foucault 1978:96) som verken styrter den sosiale orden, eller som føyer seg til hegemoniet. Denne motstanden utgjør ikke en bevisst, organisert for opprør, men virker heller som en bevegelig og flyktig form for motstand. I en studie om små skoler i små samfunn, kan en slik tilnærming til motstand være en brukbar måte å nærme seg en forståelse av strategier som lærerne tar i bruk i sin daglige praksis. Det kan være med på å klargjøre relasjonene mellom det å gi etter for den dominante maktkunnskapen og motstand mot den. En analyse av denne motstanden kan forklare hvordan lærere bruker lokal identitet og tilhørighet i kultur for å skape og kjempe om meninger i den hverdagskonteksten som skolen opererer i. Denne motstanden kan også være med på å vise hvordan forskjeller konstrueres.

Det er behov for viten om andre sider ved den rurale skolen som også bekrefter en tanke om at det finnes en mer kompleks virkelighet, en viten som er tilslørt og tildekt, og som tillater at noen dominante sider i samfunnsdiskursen skaper og legitimerer identitetsskapende forestillinger og viten om den lille rurale skolen som forskjellig. Forskning og kunnskapsutvikling generelt har utvilsomt vært aktiv med på å strukturere de spesifikke, historiske og politiske linjene i denne diskursen på godt og ondt. Mye faglitteratur og forskning relatert til dette skoleslaget kan kritiseres for å sette ensidig fokus på kvaliteter og særpreg ved skolen som er preget av romantisering og idyllisering på den ene siden, og som et avvik og preget av mangler på den andre siden. Det kan være en fare i at man ignorerer den bredere sosio-politiske konteksten disse skolen opptrer i. Det å utvide oppmerksomheten og perspektivet omkring den rurale skolen kan også fortelle oss noe mer om ruralt liv slik det leves og endres. Det er viktig og betydningsfullt for å kunne forstå globaliserende prosesser som makt, motstand og hegemoni. Det å gjøre studier av det forskjellige, kan tydeliggjøre prosesser som handler om endring, men også om det som består, tross påvirkning utenfra. Å studere den rurale skolen og den pedagogiske praksis som foregår der som kontekst, bidrar til et mer balansert syn, idet det også stilles spørsmål omkring mening som er skapt gjennom dikotomiene rural/ urban, tradisjonell/ moderne, utkant/ sentrum (Reed-Danahay 1996:20f) i tillegg til sentralisering/ desentralisering og forskjellighet/ likeverdighet.

Den lille rurale skolen som kunnskapsfelt

Hva slags kunnskap har vi så om slike små skoler? Hva slags forskningsresultater finnes som kan belyse noen av de forholdene som angår skole og utdanning i små samfunn? Kort fortalt har den historiske framveksten av skolesystemet i Norge, og de skolepolitiske spørsmål som gjelder små skoler i utkantstrøk, hatt to framtrædende hensyn. På den ene siden har det handlet om å heve nivået på utdanning generelt, og å jevne ut forskjeller mellom by og land for å gi like muligheter for alle. På den andre side har det handlet om å finne kompensatoriske løsninger, og å gi særbehandling for å motvirke negative konsekvenser av lang skolevei og konsekvenser dette kan ha for elevene. Det har vært et overordnet mål for skoleutbyggingen at alle skulle ha like muligheter uansett bakgrunn og bosted. Det kan være grunn til å spørre hvorvidt dagens situasjon er slik at forutsetningene for slike målsettinger er til stede overalt. Spørsmål om skolens betydning for oppvekst og sosialisering, skolens betydning for stedet den fungerer i, skolens innhold og betydning for læring har fått mindre oppmerksomhet enn spørsmål som angår skolens organisering og økonomi (Solstad og Andræ Thelin 2006:50).

Selv om det finnes både nasjonal og internasjonal forskning om rurale skoler, har den fått liten oppmerksomhet i sammenligning med urbane og globale forhold, og andre problemer som gjelder utdanning og skole. Tradisjonelt har tilnærminger til studier om slike skoler ofte fokusert på å beskrive og forklare tilsynelatende objektive og faktabaserte funksjonelle og strukturelle endringsprosesser når det gjelder økonomiske, politiske og sosiale praksiser om hvordan og hvorfor ting endres og struktureres som en slags objektiv virkelighet. Ved en gjennomgang av forskning på dette feltet, viser det seg at forskningsspørsmålene har i stor grad hatt sin bakgrunn i hverdagslige spørsmål og situasjoner som har dukket opp i kjølvannet av ulike skolereformer, og har vært med på å kaste lys over de konsekvenser disse reformene har fått for noen undergrupper i systemet. Fordi disse gruppene har svært ulike behov og forutsetninger, har også konsekvensene utviklet seg på ulike måter. Dette gjelder i stor grad for skoleproblemer i utkantområder med spredt bebyggelse. Det er først i den konkrete situasjonen som gjelder for den enkelte skole at det vil være mulig å vite hvilke verdier som gjelder. Og det er når slik kunnskap finnes, at den lille skolen kan vurderes i forhold til den store fulldelte (Solstad og Andræ Thelin 2006:119).

Meningsskapende forskning om forskjellighet

Kvalsund (2004:49) konkluderer med at forskning som befatter seg med temaet skole og lokalsamfunn i liten grad får oppmerksomhet i den nasjonale sammenhengen. Usynliggjøringen av denne type forskning er med på å skape et inntrykk av at læringskvaliteter som har grunnlag i relasjoner mellom skolen og lokalsamfunnet kun har historisk relevans. Utdanningsforskningen som gjelder, lukker seg inne i klasserommet og i skolen – med den urbaniserte skolen og den urbaniserte settingen som kontekst. Han poengterer at forskningbasert kunnskap og forskning omkring norsk ulikhet og forskjellighet – og da assosiert med skoler og lokalsamfunn, er klart underkommunisert i utdanningsforskningen. Han hevder videre at det meste av forskningen på dette feltet er knyttet opp mot evalueringer av overordnede reformer initiert av sentrale myndigheter der evaluering- og implementeringsforskning har vært gjennomført for å gi et bedre grunnlag for å treffe beslutninger omkring kvalitet i skolesystemet sett ut fra de sentrale myndighetenes posisjon. Først og fremst har skolesentraliseringen vært et slikt mål som skulle garantere pedagogisk kvalitet i skolen. I liten grad har denne forskningen bygget på substansiell teori om fenomenet som har vært studert og konteksten den har opptrådt i. Kvalsund tolker resultatene av denne forskningen til først og fremst å legitimisere, kvalifisere eller tilpasse beslutninger omkring strukturelle endringer i en videre skolesentralisering. Sosial kritisk forskning har vært en mangelvare.

Historien og forskningen på temaet skole og lokalsamfunn, og da sett i relasjon til den rurale og urbane dimensjonen, viser at effektene av skoleplanlegging og skolepolitikk, på tross av intensjoner om likeverdighet og sosial utjevning har likevel ført til segregasjonstendenser og ulikhet mellom rurale og urbane forhold. Likevel kan det påstås, slik som Kvalsund gjør, at det hele bildet av dette komplekse problemfeltet er vanskelig å få tak på. Den forskning som er gjort på feltet, og som er ment å reflektere sosial endring og forskjellighet innenfor avgrensede sammenhenger, kan nok brukes til å forklare noe av den kompleksiteten som slike miljøer utgjør. Forskningseksemplene gir som oftest uttrykk for et begrenset antall, forhåndsgitte og uproblematiserte bakgrunnsvariabler. Disse gir lite rom for å forstå at variablenes relasjonelle forhold til hverandre kan fortone seg veldig forskjellig i en sammenligning mellom ulike miljø. Selv om lærerne i små rurale skoler ikke alltid kan antas å

dekke alle fagområdene i læreplanen, og at det kan gå utover den faglige kvaliteten i skolen, kan det likevel finnes miljøer der dette ikke oppleves som et reelt problem av ulike årsaker. Selv om små miljøer kan måles og vurderes som sosialt fattigere på grunn av færre jevnaldringer å spille seg ut mot, kan det likevel finnes miljøer som har funnet kompensatoriske løsninger som oppveier et sosialt "fattig" miljø. Om forskningen er ute etter å beskrive og forstå likhet og forskjellighet i og mellom ulike sosiale miljøer, kan det være like interessant å undersøke hvilke strukturer og kulturell mening som påvirker og preger den enkelte skole og lokalsamfunn. Dette vil være spesielt viktig for å kunne si noe om konsekvenser for skolens dannelsespåvirkning, og hva slags kunnskaper, ferdigheter, og motivasjon barn og unge internaliserer gjennom å gå på skole i en spesifikk kontekst. Dersom det er slik at det sosiale og kulturelle miljøet har betydning for hva eleven lærer, og hvordan hun eller han sosialiseres, må forskning som ønsker å forstå noe om de små skoler i en rural kontekst, også utarbeide forskningstilnæringer som tar hensyn til flere aspekter av den sosiale verden, og som tillater at disse kan vise seg på ulike måter i ulike miljø.

Både det rurale og urbane blir konstruert og rekonstruert på nye måter i en ny tid. Og språket om bygda eller utkanten har vært og er fremdeles i stor grad et mangelspråk. Dette språket fokuserer på alt det som bygda ikke har. Det samme gjelder språket om skolen i dette miljøet. Hvordan dette er med på å påvirke de som bor og vokser opp der, er ikke selvkjent. Dette handler dypest sett om menneskets dannelse, og muligheter for læring og utvikling. I denne sammenhengen kan det være interessant å rette forskningsfokus mot enkeltskoler og samfunn, for å bidra til en forståelse av hvordan eleven kommer til å påvirkes av å gå på skole i et ruralt samfunn.

Oppsummerende kommentar

Med utgangspunkt i den argumentasjonen jeg har ført her, mener jeg at det er grunnlag for å hevde at utdanning og pedagogisk virksomhet i en rural kontekst oppfattes og forstås som forskjellig sammenlignet med en urban setting. Dette gir grunnlag for å stille to typer spørsmål, hver på forskjellige abstraksjonsnivå. Det første er av mer allmennpedagogisk karakter, og handler dypest sett om hvordan mennesket blir til, og om hvilke prosesser som former og forandrer mennesket slik at det blir en personlighet med visse egenskaper. Dette

spørsmålet kan stilles på bakgrunn av at sosiale og kulturelle strukturer i miljøet generelt, og i skolemiljøet spesielt, påvirker og bidrar til å forme dem som virker der. Slik sett har det sosiokulturelle miljøet en pedagogisk virkning.

Det andre spørsmålet er av mer spesifikk karakter, og handler om den lille rurale skolens forskjellighet i betydningen av likhet innom, og ulikhet mellom sosiale miljøer i skolesystemet. Det handler også om hvilke konsekvenser denne forskjelligheten har for den praktiske pedagogikken, og dermed også for skolens pedagogiske og dannende virkning for elevene i dette virkelighetsfeltet. Dette paperet er opptatt av *forskjellighet som effekt av kontekstuelle betingelser*, men setter også fokus på hvordan disse virker inn på danningen av mennesket – altså et pedagogisk aspekt. Derfor må en forskning som er opptatt av forskjellighet handle om å belyse den pedagogiske virksomheten i små rurale skoler, og hvilke strukturer og betingelser som påvirker lærerne til å mene det de mener, og til gjøre det de gjør, og som er med på å konstituere det læringsmiljøet og den kulturen som skaper mening og identitet. Relevante forskningsspørsmål vil kunne være: *Hva skjer i den lille rurale skolen? Hvordan skapes forståelse og mening mellom utdanning, dannelse, undervisning og læring, og den pedagogiske praksis som utøves? Hvordan henger dette sammen med historiske, sosiale og kulturelle betingelser i den lokale, og i en større kontekst? Hvilke begrensninger og muligheter skapes for læring og utvikling?* Svar på slike spørsmål vil kunne være med på å forklare hva slags pedagogikk som bedrives i disse skolene, og hvilke konsekvenser det kan få for elevene og deres læring og utvikling.

REFERANSER

- Apple, M. (2004): *Ideology and Curriculum*. 3. utgave. New York and London: Routledge Falmer.
- Bourdieu, P., & Passeron, J.-C. (1990): *Reproduction in Education, Society and Culture*. London: Sage Publications.
- Cole, M. (1996): *Cultural psychology. A once and future discipline*. Cambridge, MA: The Belknap Press.
- Dale, R. et al. (ed.) (1976): *Schooling and Capitalism: A Sociological Reading*. London: Routledge & Kegan Paul, 1976.
- Edwards, R. & Usher, R. *Globalisation and Pedagogy. Space, place and identity*. London: Routledge, 2000.
- Foucault, M. (1974): *The Archaeology of Knowledge*. London: Tavistock.
- Foucault, M. *Seksualitetens historie*. 1978
- Kvalsund, R. (2004): *School and local community – dimensions of change. A review of Norwegian research*. Rapport nr.58. Volda: Volda University College.
- Mehan, H. "The Competent Student." *Anthropology and Education Quarterly*, 11(3), 1980 131-152.
- Reed- Danahay, D. (1996): *Education and Identity in Rural France*. Cambridge: University Press.
- Smith, A. (1992). The Nimbinda Experience. Pres-Service training for Rural Education. I: *Developing rural schools - a key to community growth* : Interskola conference 1992 in Bodø, Norway, July 24-31 : lectures, papers, documents .Bodø: Nordland County Director of Education, [Statens utdanningskontor i Nordland]
- Solstad, K.J. (1978): *Riksskole i utkantstrok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Solstad, K.J. og Andræ Thelin, A. (2006). *Skolen og distrikta. Samspel eller konflikt?* Bergen: Fagbokforlaget.
- Swidler, Stephen, A. (2004): *Naturally small. Teaching and learning in the last one-teacher schools*. Greenwich, Information Age Publishing Inc., 2004.
- Sørli, M.A. og Nordahl, T. (1998): *Problematferd i skolen. Hovedfunn, forklaringer og pedagogiske implikasjoner. Hovedrapport fra forskningsprosjektet " Skole og samspillsvansker"*. Oslo: NOVA Rapport 12 a.
- Van Manen, M. (1998): *Researching Lived Experience. Human Science for an Action Sensitive Pedagogy*. (2nd ed). Ontario: The Althouse Press.

Van Manen, M.(1999):“ The Language of Pedagogy and Primacy of Student Experience”. I: John Loughran (red.), *Researching Teaching: Methodologies and Practices for Understanding Pedagogy*. London: Falmer Press.

Øyen, E. (red). (1994): *Sosiologi og ulikhet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aasen, P.(1997): ” Pedagogikk og refleksiv modernitet”. I: J.C. Jakobsen (red.): *Refleksive læreprosesser*. København: Forlaget Politisk Revy.

Fredrikke – Organ for FoU-publikasjoner – Høgskolen i Nesna

Fredrikke er en skriftserie for mindre omfangsrige rapporter, artikler o.a som produseres blant personalet ved Høgskolen i Nesna. Skriftserien er også åpen for arbeider fra høgskolens øvingslærere og studenter.

Hovedmålet for skriftserien er ekstern publisering av Høgskolen i Nesnas FoU-virksomhet. Høgskolen har ikke redaksjonelt ansvar for det faglige innholdet.

Redaksjon

Hovedbibliotekar

Trykk

Høgskolen i Nesna

Omslag

Grafisk design: Agnieszka B. Jarvoll

Trykk: Offset Nord, Bodø

Opplag

Etter behov

Adresse

Høgskolen i Nesna

8701 NESNA

Tlf.: 75 05 78 00 (sentralbord)

Fax: 75 05 79 00

E-postmottak: ninfo@hinesna.no

Oversikt utgivelser Fredrikke

Hefter kan bestilles hos Høgskolen i Nesna, 8700 Nesna, telefon 75 05 78 00

Nr.	Tittel/forfatter/utgitt	Pris
<u>2006/9</u>	Bruk av Moodle som læringssystem og et sosialt samspill mellom studenter / Tom Erik Nordfonn Holteng og Laila Matberg	40,-
<u>2006/8</u>	Veiledning av nyutdannede lærere på Helgeland : nyutdannede lærere – halvfabrikata eller ferdigvare? / Knut Knutsen	100,-
<u>2006/7</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 26.-27.januar 2006 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2006/6</u>	Psykologisk subdeprivasjon hos barn i tidlige leveår og konsekvenser for den semantiske og fonologiske språkutviklingen / Oddbjørn Knutsen	50,-
<u>2006/5</u>	Phonetics : A Practical Course (cd-rom) / Patrick Murphy	100,-
<u>2006/4</u>	Barn og unges digitale hverdag : lærere og lærerstudenter diskuterer overgrepssproblematikk i digitale medier / Per Arne Godejord (red.)	250,-
<u>2006/3</u>	News og BitTorrent som verktøy for formidling av overgrepssmateriale : studentrapporter fra Prosjekt Gå inn i din tid, 1.år bachelor informatikk, HiNe / Per Arne Godejord (red.)	40,-
<u>2006/2</u>	Learning Management System og foreleserens opplevelse av jobbytelse / Laila Johansen Matberg og Tom Erik Nordfonn Holteng	50,-
<u>2006/1</u>	Samspillets betydning for den semantiske og fonologiske språkutviklingen i tidlige leveår / Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2005/11</u>	IKT-basert norskundervisning i utlandet / Ove Bergersen (red.)	85,-
<u>2005/10</u>	Drama Nettverk : rapport fra samling på Nesna 20. – 23. oktober 2004 / Anne Meek m.fl. (red.)	95,-
<u>2005/9</u>	Slik vi ser det : hva synes studenter om sin egen IKT-kompetanse etter avsluttet allmennlærerutdanning? / Laila J. Matberg og Per Arne Godejord (red.)	35,-
<u>2005/8</u>	Praksiskvalitet i allmennlærerutdanningen : en studie av adopsjonspraksis ved Høgskolen i Nesna / Kåre Johnsen	90,-
<u>2005/7</u>	Argumenter for og erfaringer med fysisk aktivitet i skolen hver dag : en analyse av et utvalg relevant litteratur og prosjekter i og utenfor Nordland / Vidar Hammer Brattli og Kolbjørn Hansen	55,-
<u>2005/6</u>	Praksisorientert lærerutdanning : presentasjon og evaluering av Dalu 2003 (rapport 1 og 2) / Hallstein Hegerholm	145,-
<u>2005/5</u>	Kjønnsrelatert mobbing i skolen : utfordringer for lærerprofesjonen / Arna Meisfjord	30,-
<u>2005/4</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet (2.utg) / Patrick Murphy	45,-
<u>2005/3</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 27.-28.januar 2005 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2005/2</u>	Norsk som minoritetsspråk – i historisk- og læringsperspektiv / Harald Nilsen (red.)	75,-
<u>2005/1</u>	Mobbing i skolen : årsaker, forekomst og tiltak / Oddbjørn Knutsen	55,-
<u>2004/13</u>	IKT skaper både variasjon og læring / Per Arne Godejord	30,-
<u>2004/12</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet / Patrick Murphy	45,-
<u>2004/11</u>	www.fruktkurven.no : systemering och utveckling av ett webbaserat abonnemang system / Peter Östbergh	90,-

<u>2004/10</u>	Utvikling av studentenes reflekterte og praksisrelaterte læring / Elsa Løfsnæs	90,-
<u>2004/9</u>	Utværdering av IT och lärkulturer : ett samarbetsprojekt mellan Umeå Universitet och Høgskolen i Nesna / Peter Östbergh, Laila Johansen og Peter Bergström	85,-
<u>2004/8</u>	Med sparsomme midler og uklare odds : oppfølgingstilbud for nyutdanna lærere / Harald Nilsen og Knut Knutsen	100,-
<u>2004/7</u>	Prosessen bak det å ta i bruk mappe som pedagogikk og vurderingsform / Tom Erik N. Holteng og Hallstein Hegerholm	60,-
<u>2004/6</u>	Utdanning og forskning innenfor samiske miljø på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 22. – 23.januar 2004 / Knut Berntsen (red.)	70,-
<u>2004/5</u>	Behov for kompetanseheving innenfor reiselivsnæringa på Helgeland / Knut Berntsen og Ole Johan Ulriksen	35,-
<u>2004/4</u>	Evaluering av databasert undervisning av 3Bi ved Sandnessjøen videregående skole / Johannes Tveita	20,-
<u>2004/3</u>	Skolens verdigrunnlag i et rawlsiansk perspektiv / Ole Henrik Borchgrevink Hansen	25,-
<u>2004/2</u>	Multiplikasjon i småskole og på mellomtrinnet / Bente Solbakken (red.)	45,-
<u>2004/1</u>	Humanistisk eklektisme i spesialpedagogisk rådgivning / Oddbjørn Knutsen	45,-
<u>2003/9</u>	RedBull NonStop 2002 : utveckling av et web-baserat resultatrapporteringsssystem för en 24 timmars mountainbike tävling / Peter Östbergh	50,-
<u>2003/8</u>	"Kan du tenke deg å jobbe for Høgskolen i Bodø" : om Høgskolen i Nesnas etablering av informatikkutdanning i Mo i Rana / Geir Borkvik	25,-
<u>2003/7</u>	Lærerutdannere i praksisfeltet : hospitering i barnehage og grunnskole / Oddbjørn Knutsen (red.)	55,-
<u>2003/6</u>	Teori og praksis i lærerutdanning / Hallstein Hegerholm	50,-
<u>2003/5</u>	Nye perspektiver på undervisning og læring : nødvendige forskende aksjoner med mål om bidrag av utvidet innhold i lærerutdanningen / Jan Birger Johansen	30,-
<u>2003/4</u>	"Se tennene!" : barnetegning – en skatt og et slags spor / Nina Scott Frisch	35,-
<u>2003/3</u>	Responsgrupper : en studie av elevrespons og gruppekultur - norsk i 10.klasse våren 2003 Korgen sentralskole / Harald Nilsen	80,-
<u>2003/2</u>	Informasjonskompetanse i dokumentasjonsvitenskapelig perspektiv / Ingvill Dahl	40,-
<u>2003/1</u>	"Det handler om å lykkes i å omgås andre" : evalueringsrapport fra et utviklingsprosjekt om atferdsvansker, pedagogisk ledelse og sosial kompetanse i barnehager og skoler i Rana, Hemnes og Nesna kommuner i perioden 1999-2002 / Per Amundsen	80,-
<u>2002/1</u>	Augustins rolle i Albert Camus' Pesten / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/6</u>	Etniske minoritetsrettigheter og det liberale nøytralitetsidealet / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/4</u>	Evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum" / Anita Berg-Olsen og Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2001/3</u>	Fra Akropolis til Epidaurus / Tor-Helge Allern	40,-
<u>2001/2</u>	Hvordan organisere læreprosessen i høyere utdanning? / Erik Bratland	45,-

<u>2001/1</u>	Mjøss-utvalget og Høgskolen i Nesna : perspektiver og strategiske veivalg / Erik Bratland	30,-
<u>2000/11</u>	Implementering av LU98 / Knut Knutsen	120,-
<u>2000/9</u>	Moralsk ansvar, usikkerhet og fremtidige generasjoner / Kristian Skagen Ekeli	40,-
<u>2000/8</u>	Er dagens utdanningsforskning basert på behavioristisk tenkning? : drøfting av TIMSS' læreplanmodell fra et matematikdidaktisk synspunkt / Eli Haug	90,-
<u>2000/7</u>	Sosiale bevegelser og modernisering : den kommunikative utfordring / Erik Bratland	50,-
<u>2000/6</u>	Fådeltskolen - "Mål og Mé" / Erling Gården og Gude Mathisen	60,-
<u>2000/4</u>	Bidrar media til en ironisk pseudo-offentlighet eller til en revitalisering av offentligheten? / Erik Bratland	40,-
<u>2000/3</u>	FoU-virksomheten ved Høgskolen i Nesna : årsmelding 1998 / Hanne Davidsen, Tor Dybo og Tom Klepaker	35,-
<u>2000/2</u>	Maleren Hans Johan Fredrik Berg / Ann Falahat og Svein Laumann	150,-
<u>2000/1</u>	TIMSS-undersøkelsen i et likestillingsperspektiv : refleksjoner rundt dagens utdanningssektor og visjoner om fremtiden / Eli Haug.	30,-
<u>1999/2</u>	Kjønn og interesse for IT i videregående skole / Geir Borkvik og Bjørn Holstad	20,-
<u>1999/1</u>	Fortellingens mange muligheter : fortellingsdidaktikk med analyseeksempel / Inga Marie Haddal Holten og Helge Ridderstrøm.	70,-